

Újra járások a közigazgatásban és Hajdú-Bihar megyében¹

Mező Ferenc–Dorogi Zoltán

A világ természetes rendjéhez tartozik, hogy a közigazgatás, mint a gazdaság és a társadalom is, folyton változik, nem áll változatlan formában az idő viharaival küzdve. A változások tehát természetes velejárói az életünknek, nem kell tőlük sem megijedni, sem félni, hanem vizsgálni kell őket, és ha módunk van rá, kedvezőbb formára alakítani. Ma már mindenki előtt világos, hogy márpedig járások lesznek, kormányrendelet intézkedik róla, újságokban olvashatók róla állásfoglalások, és politikusok is nyilatkoznak róla rendszeresen. Mi készítheti a kutatókat a járások modellezésére? Mi mozgatja meg a rajzoló fantáziáját? Mire kell figyelnünk e térségek lehatárolásánál? Milyen szempontokat kell figyelembe venni? A szakemberek jelentős része bizonyára emlékszik még a Comitatus hasábjain megjelenő vitasorozatra (1993–1994, majd 2004)! Merre megy a megye²? Most ismét feltehetjük ugyanezt a kérdést³! Merre megy a megye, és merre mennek a kormányhivatalok? Már eldőltnek látszik, hogy a kormányhivatalok alá járások szerveződnek (magáról a járásokról már van határozat 1299/2011. (IX. 1.) Korm. határozata a járások kialakításáról). 1984-ben megszűntek Magyarországon a járások (milyen sejtelmes, hogy Orwell híres könyvének

DR. MEZŐ FERENC igazgatóhelyettes, ÉARFÜ, Debrecen, tanszékvezető, TTFFK, egyetemi docens, EKTF (ferenc.mezo@eszakalfold.hu), DOROGI ZOLTÁN projektmenedzser, ÉARFÜ, PhD-hallgató, Debreceni Egyetem (zoltan.dorogi@eszakalfold.hu).

Polgári Szemle · 7. évfolyam 5–6. szám

is ugyanez az évszám a címe), most újrázunk! A területi dimenziókat a jelenlegi kormányzat átalakította! Ha már a sejtelmes fogalmaknál tartunk, meg kell említenünk a sejtelmesen eltűnő régiók fogalmát⁴. A megyék számára nem találtatott más fontos feladat a területfejlesztésnél, a Regionális Tanácsok, a Kistérségi Tanácsokkal, valamint a Megyei Területfejlesztési Tanácsokkal 2012. január 1-jén megszűntek (a területfejlesztési feladatok a Megyei Közgyűlésekhez kerülnek). „A megyei önkormányzat szakmai feladatainak ellátásához önkormányzatunként átlagosan mintegy 15 fős apparátus foglalkoztatása tartható fenn a költségvetési törvény által biztosított keretből.”⁵ A 2012. évi költségvetési törvény szerint ez megyénként 145,6-490,3 millió forint között váltakozik (Vas és Pest megye), ennek kb. 40 százaléka az adott, választott képviselő-testület (15 és 77 fő között változik) tiszteletdíját jelenti. Tudjuk, elfogadták az új területfejlesztési törvényt és az új önkormányzati törvényt, elvileg ennek a mellékletének kellene lennie az új járási beosztásnak. Márpedig ha kellenek járások, nagy kérdés, milyenek legyenek, mekkorák, mi határozza meg a határaikat? Én kollégáimmal évek óta az Észak-alföldi régiót kutatom és tervezem, és gyakorlom a területfejlesztést. Mivel előrehaladtunk önszorgalomból a helyzet-elemzésben (ez előzi meg a tervezési fázist), térképen különféle gravitációs modelleket alkottunk a régióra, és jelentős izokronos vizsgálatokat is folytattunk (120 különféle térképet szerkesztettünk). Mindezek melléktermékeként elkezdtünk gondolkodni az új járási határok ideális voltán. Kijelöltük a három megye közül az egyiket, talán a központi jellege miatt Hajdú-Bihar megyét, és rajta folytattuk a kísérletezést. Ebben a tanulmányban erről adunk most számot!

HAJDÚ-BIHAR MEGYE ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI

Tradicionális felosztás

Hajdú-Bihar megye, mint annyi más megye, nem szerves fejlődés eredménye, hanem muszáj megye, öt egymástól eltérő területre osztható. Az eltérések nemcsak földrajzi értelemben igazak, a történelmi hagyományokban, a gazdasági kötődésekben is fellelhetők.

Ezen területek legjellemzőbb vonásai:

Bihari térség:

– a megye déli területeit fogja át,

Mező Ferenc–Dorogi Zoltán – Újra járások a közigazgatásban...

- sűrűn elhelyezkedő és viszonylag kisebb településekből áll,
- gazdaságilag a legelmaradottabb terület, főleg a déli területe belső periferia,
- itt a legmagasabb a munkanélküliség,
- meghatározó a mezőgazdaság,
- központja Berettyóújfalu; két másik város található még itt, Bihar-keresztes, amely elsősorban a határ menti településekre van hatással, és Komádi, amely a megye legdélebbi településeinek központja, vonzáskörzetileg nem teljesen a megyéhez tartozik, természetesebb központja Szeghalom. A bihari kistérségben 29 település található. Komádi járásközponttá emelése enyhítheti a belső periferia jellegét, illetve ezt a természetes vonzódást lehetne enyhíteni egy új járással.

Hajdúság:

- a megye nyugati, északi területei tartoznak a térségbe,
- ritkább a településszerkezet, a települések a Tisza-mente kivételével a nagyobb lélekszámúak közé tartoznak, városok vannak, falusi vonzáskörzet nélkül,
- igen kevés társulás szerveződött, kicsi is a hajlandóság az együttműködésre,
- fejlett a mezőgazdasága, az iparosodás is sokkal magasabb szintű, mint a Bihari térségben,
- komoly húzóágazat az idegenforgalom, a gyógyvíz,
- a munkanélküliségi mutatók változóak,
- a megyeszékhelyen kívül lévő egyetlen felsőoktatási intézmény is itt található,
- helyzetét jól jellemzi, hogy a megye 21 városából 11 ebben a körzetben van,
- központja: Hajdúböszörmény az északi területen, míg Hajdúszoboszló a nyugati rész tekintetében,
- az északi terület, a jelenlegi Hajdúböszörményi kistérség túl nagy, valamiféleképpen arányosítani kellene, első blikkre Hajdúnánás ajánlkozik még járási központnak,
- a Tisza-mente belső perifériaként viselkedik, Egyek természetes vonzásközpontja a megyén kívüli Tiszafüred. Két megoldás lehet, vagy az egészet egyben kell kezelni Polgárral és Tiszacsegével, Egyekkel együtt, vagy nem a Tiszát veszem a természetes kiválasztásnak, hanem közle-

Polgári Szemle · 7. évfolyam 5–6. szám

kedési vonalak mentén osztjuk fel Hajdúnánási járás és Balmazújvárosi járás között, és Polgárt, valamint Tiszacsegét másodlagos központként kezeljük a járási székhelyek mellett, okmányirodát, kormányablakot működtetve ott.

Sárrét–Püspökladány és környezete:

- a megye nyugati része, a bihari, illetve a Hortobágy közötti területek tartoznak ide,
- meghatározó közúti, illetve vasúti csomópont kereszteződésében van,
- az északi részén ritkán van település, az is város, vagy magas lakosság-számú község, a déli része viszont a Bihari térséghez hasonló kisebb és elmaradottabb településekből áll,
- elsősorban mezőgazdasági jellegű terület, a megye egyik legjobb minőségű földjei itt találhatóak,
- munkanélküliségi mutatói a városokban, a nagyobb településeken viszonylag alacsonyak, de a kisebb településeken hasonlít a Bihari térséghez,
- központja Püspökladány⁶,
- nagyobb települése még Kaba.

Nyírség–Ligetalja:

- a megye északkeleti térsége, amelyet nyugatról a Hajdúság határol; a Nyírség legdélibb része,
- a megyéhez viszonyítva közepes a településszerkezet,
- magas a munkanélküliségi ráta, és igen jelentős a tartós munkanélküliek aránya,
- a térség központja Nyíradony, meglehetősen elzárva a megye többi részétől,
- e terület is a belső periféria gondjával küzd.

Debrecen és vonzáskörzete:

- a megye középső területe, amely a Bihari térségig és a Hajdúságig húzódik az országhatártól,
- a város hatása elsősorban a keletre, délre fekvő települések esetén erős,
- az ide kapcsolódó települések lélekszáma átlagosan 2000 fő körüli,
- mezőgazdasági jellegű térség, az ipar Debrecenbe települt,
- az ipari termelés, a szolgáltatások, a feldolgozóipar szinte minden jelentős szereplője Debrecenben található meg, és ide összpontosulnak a meghatározó, több ezres dolgozói létszámot foglalkoztató cégek, vállalkozások,

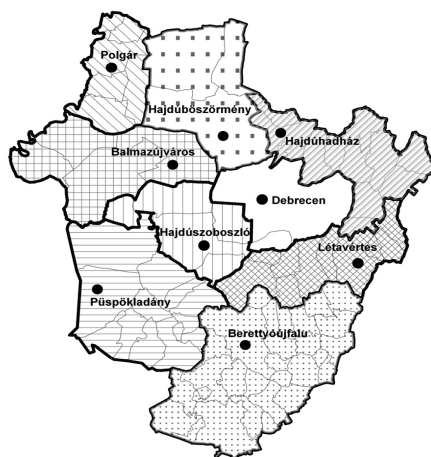
Mező Ferenc–Dorogi Zoltán – Újra járások a közigazgatásban...

- a munkanélküliségi ráta a várostól való távolsággal egyenes arányban nő,
- a térség déli részén Derecske és délkeleti részén Létavértes működik decentrumként, míg a keleti részen Vámspércs, amelynek az esélyeit jelentősen befolyásolja a Debrecenhez való közelsége.

A TELEPÜLÉSEK ÖSSZEHAISONLÍTÓ VIZSGÁLATA

1. térkép: A 9 járásos változat, ami a jelenlegi kistérségi lehatárolást követi. Célja bemutatni e változat tarthatatlanságát. Szembetűnő a lakosságszám aránytalansága: a legkevesebb Polgár 14 500 fővel, szembetűnő Hajdúhadház 62 689 fővel, Hajdúböszörmény 58 840 fővel, Berettyóújfalu 53 758 fővel, Püspökladány 51 496 fővel. Az átlagosnak tekinthető: Létavértes 36 475 fővel, Hajdúszoboszló 34 424 fővel és Balmazújváros 30 134 fővel. Debreceni járás csak Debrecen és Mikepércset tartalmazza.

1. térkép

Hajdú-Bihar megye területe 6211 km², településszerkezete jellemzően hasonlít az Alföld más megyéihez, azaz zömében nagyobb, egymástól földrajzilag távolabbi települések alkotják. Ettől az általános jellemzőtől eltér a megye déli része (Bihari térség), ahol sűrűbben és sokkal kisebb lakosságszámmal rendelkező települések találhatók. Összesen 82 db önálló település van, amelyek önkormányzattal rendelkeznek. A megye lakosságszáma 2011. január 1-jén 552 292 fő volt. Sajátosság, hogy a megyeszékhely az ország második legnagyobb városa, ahol a megye lakosságának 38,46%-

a lakik. A népesség ilyen irányú koncentrációja az egész megye életét meghatározza, és nem hagyható figyelmen kívül a közigazgatási feladatok ellátása során sem. A megyeszékhelyet követő második legnagyobb lakosság-számú város Hajdúböszörmény, amelynek lakossága 31 956 fő, az összlakosság 5,8%-a. A következő, vagyis a harmadik a híres fürdőváros, Hajdúszoboszló 23 933 fővel, utána kicsit lemaradva Balmazújváros 17 890 fővel, szorosan a nyomában Hajdúnánás 17 618 fővel, majd Bihar „fővárosa”, Berettyóújfalu következik 15 503 fővel, az ő párja meg Püspökladány, a „vonatos” város 15 164 fővel. A városok száma jelenleg Debrecennel együtt 21 db, a nagyközségek, illetve a községek száma pedig 61 db. A megye déli területe, a Bihari térség tipikusan városhiányos terület. A községek 62%-a, 38 db település 2000 fő alatti lakosságszámmal rendelkezik, amelyből az 1000 és 2000 fő közötti települések aránya az összes községhez viszonyítva 29,5% (18 db település). Kevés az 500 fő alatti települések száma, az összes községhez viszonyítva 8% (6 db település).

**... a valóság mindig
a kevert változat
mellett dönt ...**

MILYEN SZEMPONTOK ALAPJÁN HATÁROZHATUNK MEG
JÁRÁSOKAT (LEHETŐSÉGEK – GYORS REAGÁLÁSOKKAL)

Vegyük szemügyre, milyen tudományos és egyéb szempontok jöhetnek szóba? Természetesen majd egyik sem, illetve valamennyire mindegyik nyertes lesz. Hiszen a valóság mindig a kevert változat mellett dönt, de ha külön tárgyaljuk, kategorikusabban tudunk róla véleményt alkotni.

Régi járási határok meghúzása (lusták illúziói, a régiek hátha tudták, pedig ők sem...)

Ha megvizsgáljuk a régi járási felosztást⁷, mai szemmel abszolút aránytalannak tűnik, a debreceni járás pl. valósággal „elterpeszkedett” a megyén. A jelenlegi Püspökladányi kistérség viszont két járás volt, maga Püspökladány és a tőle „levágott” Sárrét valóságos központ nélkül. Bihar megye magyarországi „partium”-a, a jelenlegi Berettyóújfalui kistérség is két járásra volt felosztva, a határmentén „kígyózó” alakban Biharkeresztes székhellyel volt még egy második „alakzat”, amelyet érdekességképpen mi is megjelenítettünk (5. térkép). Visszatérve: a megyében 1950. március 16-tól nyolc járás volt (Berettyóújfalui, Biharkeresztesi, Derecskei, Központi,

Mező Ferenc–Dorogi Zoltán – Újra járások a közigazgatásban...

Nagylétai, Polgári, Püspökladányi és Sárréti). Az 1950-es járásrendezést követően Hajdú-Bihar megye hét járásra oszlott (Berettyóújfalui, Biharkeresztesi, Debreceni, Derecskei, Nagylétai, Polgári és Püspökladányi). Ezt követően 1983-ig a hétből négy járás szűnt meg: a Nagylétai 1956-ban, a Biharkeresztesi és a Polgári 1970-ben, a Derecskei pedig 1978-ban. A járások megszűnésekor a megyén három járás osztozott (Berettyóújfalui, Debreceni és Püspökladányi).

A jelenlegi kistérségekből való kiindulás (ezek megrajzolása közelebb van időben, ez tulajdonképpen a 9 járásos változat).

Hajdú-Bihar megyében a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról szóló 2004. évi CVII. törvény 9 kistérséget nevesít. Az egy-egy térségbe tartozó településszám igen eltérő, a legkevesebb a 2 (Debreceni kistérség: Debrecen és Mikepércs), a legtöbb a 29 település (Berettyóújfalui kistérség). Jelentős aránytalanságok, eltérések vannak a kistérségek között a lakosságszámot tekintve. Ha nem számítva a megyeszékhely központú Debrecen kistérséget, a Polgári kistérség 14 500 fős népességnek biztosítja a közszolgáltatásokhoz való hozzáférést a Hajdúhadházi kistérség 62 689 fős, illetve a Hajdúböszörményi kistérség 58 840 fős népességével szemben, tehát nagyfokú aránytalanságok állapíthatóak meg, ha a kistérségeket változatlan formában emelnénk át járásokká. Ezt láthatjuk az 1. térképen.

A jelenlegi választókerületek elfelezése (politikai funkció győzelme, pillanatnyi könnyebbség, hiszen ezek is át lesznek rajzolva, jelentősen csökkennek, a jelenlegi 176 darabról kb. 106–110 darabra).

Ez a rendszer is körzetesítésen alapul, amelyben a legfontosabb szempont a lakosságszám arányos elosztása. A megyében 9 országgyűlési egyéni választókerület van, amelyből 3 debreceni. Ha közigazgatási térségre fordítjuk le a választási körzeteket, akkor egy 7 központot megjelenítő rendszerrel kell számolni. Ennek a rendszernek a kialakításakor nem volt szempont az ügyfelek közlekedési lehetősége (mivel helyi választási bizottság és választási iroda minden településen működik), a gazdasági, társadalmi vonzások hagyományait is csak részben követi. Előnye ugyanakkor, hogy legalábbis Hajdú-Bihar megyében minden választókerületbe 3 város tartozik, és Debrecen kivételével nincs egyedülálló, önálló város. Az egy-egy körzethez tartozó települések száma 4 esetben közel azonos, a berettyóújfalui egyéni választókerülethez azonban 29 település tartozik. A másik specifikum a hajdúböszörményi kerület, amelyhez a három jelentős lakosságszámú hajdúváros tartozik (Hajdúböszörmény 31 829 fő, Hajdúnánás 17 618 fő, Hajdúdorog

Polgári Szemle · 7. évfolyam 5–6. szám

8931 fő). Időközben a választókerületek területén is nagyfokú torzulások figyelhetőek meg: pl. I. Debreceni választókerület lakosságszáma 82 703 fő, ezzel szemben a VIII. számú Balmazújvárosi lakossága majdnem feleakkora, 47 441 fő. Könnyen belátható, hogy ez sem maradhat ilyen aránytalan, hiszen a megyén belül is, a leadott szavazatok értéke akár a fele vagy éppen a kétszerese lehet a másikénál! Tehát az a feltevés, hogy Debrecen kivételével legyen változatlan formában a választókerület és a járás, komolytalan feltevésnek tűnik, mint ahogy a másik feltevés sem tűnik megalapozottnak, hogy minden választókerületet vágjunk ketté, és ez legyen az alapja az ún. „kisjárásos” megoldásnak. Mert ez is jelentős torzuláshoz vezetne.

A választókerületi rendszer területi jellemzői:

- földrajzilag egyértelműen lehatárolt;
- minden település csak egy kerülethez tartozik;
- a városok is azonos számban kerültek egy-egy körzetbe;
- a kerületbe tartozó települések száma jelentősen eltér, van 29 településes és van 3 településes kerület is;
- nem szempont a kerület központjának a megközelíthetősége a lakosság részéről;
- lakosságszám-arányos.

*1. táblázat: Választókerületek a megyében településszámmal és lakosságszámmal
Milyen vizsgálatok és szempontok lehetnek fontosak:*

Választókerület	Településszám	Lakosságszám (fő)
1. (székhely: Debrecen)	1	82 703
2. (székhely: Debrecen)		59 573
3. (székhely: Debrecen)		61 434
4. (székhely: Hajdúhadház)	13	67 184
5. (székhely: Berettyóújfalu)	29	54 867
6. (székhely: Püspökladány)	13	51 496
7. (székhely: Hajdúszoboszló)	12	66 996
8. (székhely: Balmazújváros)	11	47 441
9. (székhely: Hajdúböszörmény)	3	58 840

- Izokron vonalak alapján, ügyfélbarát megoldás, cél húsz-huszonöt percen belüli elérés (2. térkép, ez lenne a fontos, ezt vizsgáltuk kis-

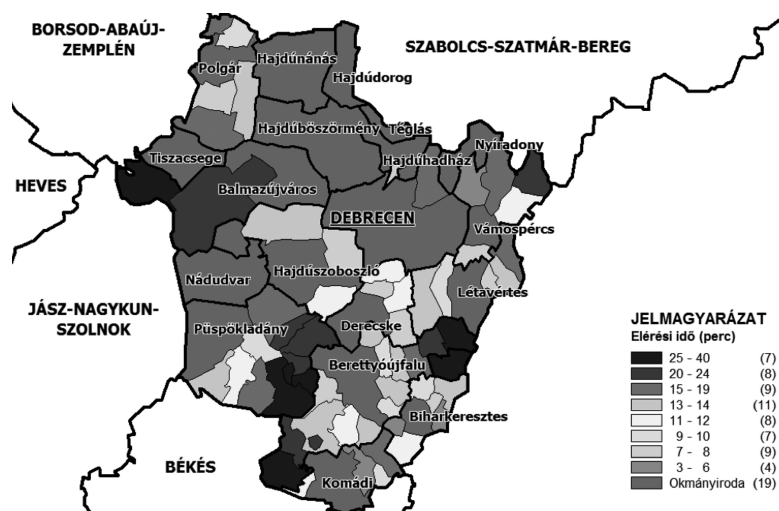
Mező Ferenc–Dorogi Zoltán – Újra járások a közigazgatásban...

térségi központokra és okmányirodákra, 19 darab van a megyében), munkaügyi központokra, rendőrkapitányságokra, bíróságokra, ügyészségekre.

- Mennyire van pénz, paripa-fegyver, mindig arra nincs, amire éppen kellene. Nincs az az ember az országban, ki meg tudná mondani, hogy mennyi pénz lesz a járások kialakítására és működtetésére (azt tudjuk, hogy a Regionális Operatív Programokból lesz finanszírozva a hely kialakításának a költsége, vagyis erre használjuk fel az uniós forrást).
- A legérdekesebbnek a tűzoltóságok vonzáskörzete tűnt, mert ott megszűntek a megyehatárok, és tényleg az elérhetőség vált fontossá, szépen meg is szüntette a megye belső perifériáit a vonzástérképeken.
- Vannak megkerülhetetlen tanulmányok és kutatók, akiken, illetve elméletükön keresztül kell gyalogolni⁸ vissza a tiszta forrásokhoz...
- És természetesen mindezek egyvelege, kombinációja, mindig kombináció valósul meg, amitől egyik sem fog működni, „tökéletes kombináció nincs, csak a sikertelen megalkuvás kombinációja”.

2. térkép: Okmányirodák és vonzáskörzetük a megyében (visszaadja a „forró” pontokat: Egyek, Sárrét, Dél-Bihar, Pocsaj térsége, Nyírábrány térsége).

2. térkép:

Mit kell még figyelembe venni:

- Közigazgatási ügyfélpontok, megfelelő humáninfrastruktúra és esz-közellátottság megléte legyen alapfeltétel.

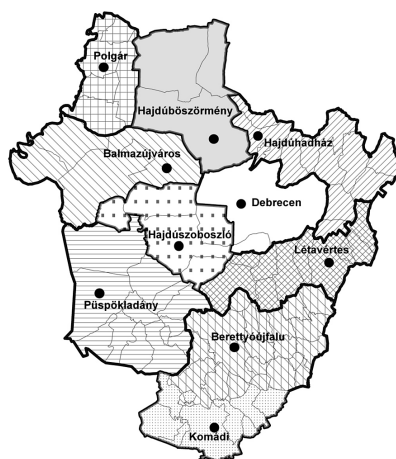
Polgári Szemle · 7. évfolyam 5–6. szám

- A jelenlegi közigazgatási és egyéb közszolgáltatások (földhivatal, okmányiroda, elsőfokú építésügyi hatóság, munkaügyi központ kirendeltségei, ügyészség, bíróság, tűzoltóság, rendőrség) intézményi ellátókörzeteinek részletes vizsgálata történjen meg.
- Ezeket vizsgáltuk gravitációs modellként egyenként és összesítve is (ld. tematikus térképek).
- A közigazgatási szolgáltatások viszonylag azonos nagyságú népességet lássanak el.
- A közigazgatási szolgáltatások legyenek megfelelően (lehetőleg 30–40 percen belül) elérhetőek a járás lakosai számára – a közlekedési útvonalak és tömegközlekedési lehetőségek együttes figyelembevételével kerüljön ez a szempont vizsgálatra, fontosnak tartottuk az ügyfélbarát megoldás szem előtt tartását.
- El kell dönteni, hogy földrajzilag összefüggő terület legyen a kialakításra kerülő járási egység, el akarjuk-e kerülni a kevert földrajzi tájegységeket, mint például fele Sárrét, fele Bihar stb.
- Minden település csak egy járásba legyen besorolva, a járasok teljesen fedjék le a megye területét.
- A kialakítandó járás ne nyúljon túl a megyehatárokon, akkor sem, ha egyes területek településszerkezete miatt az optimális megoldás ezt is kívánná.
- Természetesen mindez függ a közigazgatási apparátus leendő létszámtervétől és a kormányhivatal tervezett költségvetésétől is, és a politikai döntéshozók egyéb mérlegelésétől is (pl. egy választókerület egy vagy két járásnak feleljen-e meg, vagy ezek határa ne legyen, illetve legyen fedésben stb.), ez utóbbi kettő szempontot nem tudtuk figyelembe venni, hiszen ezekről nem volt pontos tudomásunk, ezekkel a pluszinformációkkal korrigálni kell a mi szakmai elképzeléseinket, permutációinkat.
- Vizsgáltuk lehetséges kiindulási pontként a rendszerváltás előtti járasok beosztását és határait, de ezt végül elvetettük, a nagyfokú aránytalansága miatt.
- Vizsgáltuk kiindulási pontként a jelenlegi kistérségi besorolást, ami nyújthat némi támpontot, elsősorban a problémák számbavételénél (alcentrumok problémája, policentrikusság megléte).
- A lehetséges járási besorolásoknál csináltunk 9-es, 10-es, 11-esből négy mutációt, és végül egy 12-es verziót, mindezekből alkottunk egy olyan sorozatot is, amiben láthatóak a jelenlegi kistérségi határok is.

Mező Ferenc–Dorogi Zoltán – Újra járások a közigazgatásban...

3. *térkép*: 10 járásos változat. Egy dologban tér el a kistérségi határoktól, hogy a Biharban Komádi székhellyel egy különálló járást alakítottunk ki (14 206 lakossal), így két viszonylag csekély lakosságú járás alakul ki Polgár és Komádi központtal, viszont így már egy kezelhetőbb „Bihart” kapunk. Nagy kérdés, hogy ha Bihart kettévesszük, Komádi vagy Biharkeresztes legyen a másik járás központja. Biharkeresztesnek van már múltja, viszont a déli terület vonzódik Békés megyéhez, ezt a természetes vonzást lehetne egy Komádi járással ellensúlyozni. Másrészt a Komádi kormányhivatalba vagy munkaügyi központban 10–17%-kal nagyobb az ügyfélszám, mint a Biharkeresztesiben. A többi esetet ezzel szemben nem oldjuk meg; pl. Hajdúböszörmény, Püspökladány problémáját és az „amorf” Hajdúhadházi kistérség is létezik az összes feszültségével (Hajdúhadház, Nyíradony, Vámospércs, Hajdúsámson, a „négy Testőr, kik összeférhetetlenek”).

3. *térkép*

Közigazgatási feladatellátás

A közigazgatással szemben támasztott alapvető követelmény, hogy minden lakos számára rendszeresen és racionális távolságon belül elérhető legyen. Indokolt tehát azt az igényt támasztani, hogy egy-egy közigazgatási egység arányos számú népesség számára nyújtson szolgáltatást, és 15–20 kilométeren belül minden állampolgár számára elérhető legyen.

A kistérségi igazgatás jelenlegi szinterei a települési önkormányzatok

többcélú kistérségi társulásáról szóló törvény alapján létrejövő kistérségi társulások, illetve a közigazgatás különböző ágazatai által kialakított területi beosztáson alapuló körzetek (kijelölt városi jegyzői feladatokhoz kapcsolódó körzetek). A kistérségi rendszerben a települések kapcsolataik révén egy vagy több központi településhez vonzódnak; tehát az egyes kistérségekben vagy egyetlen központi település, vagy több társközpont tölti be a centrumtelepülés szerepét.

Az államigazgatási feladatokhoz kapcsolódó körzetek

A járási besorolás értelmezéséhez – a kistérségek mellett – külön kategóriaként értelmezhetők azok a területi egységek, amelyek meghatározott igazgatási célra, egyértelműen meghatározott illetékességi területre jöttek létre. Ezek a területi egységek a kistérségi rendszerhez hasonlóan kielégítik a teljes és ismétlés nélküli lefedettség, a földrajzi kontinuitás, a stabilitás követelményeit, csupán területi meghatározottságukban nem egyeznek sem egymással, sem a kistérségekkel.

Az okmányirodai rendszer jellemzői:

- területileg egyértelműen lehatárolt, bár az önként vállalt kiemelt építési hatóságok áttörték a rendszer kereteit;
- egy település csak egy körzetnek része;
- a vonzáskörzetek a természetes kapcsolódásokat követik;
- elérhető földrajzi távolságokra vannak a települések és a központ;
- általában jó közlekedési lehetőségekkel rendelkeznek a körzetközpontok;
- lakosságszám-arányosak a kialakított körzetek, kivéve a megyei jogú városokat, és az esetlegesen hozzájuk tartozó körzetet;
- a nagyobb lakosságszámot érintő, ugyanakkor speciálisabb szakértelmet vagy technikai háttérrel igénylő államigazgatási hatósági feladatok ellátását valósítják meg;
- vannak olyan települések, amelyek esetén az eltérő beosztások miatt a különböző hivatalokhoz tartozó ügyeket különböző városokban kell intézni, amely a lakosságot elbizonytalanítja.

Mint már utaltunk rá, Hajdú-Bihar megyében jelenleg 21 város és 19 okmányirodai körzet található. Kaba és Hajdúsámson városok nem rendelkeznek okmányirodával. A megye településszerkezetéből adódóan 7 városnak nincs vonzáskörzete, és 2 városnak egy település a körzete. Berettyóújfalu városhoz tartozik a legtöbb település, ami 16. Külön érdemes

vizsgálni a beosztáshoz tartozó lakosságszámot, hiszen ezeken a településeken közvetlenül és nagy tömegben intézik a lakosság ügyeit. A debreceni okmányiroda után a legnagyobb lakosságszámot a püspökladányi okmányiroda szolgál ki, 39 739 főt, ez is indokolja, hogy Hajdúsámson mellett Kabán és esetleg Földesen kellene okmányirodát létesíteni.

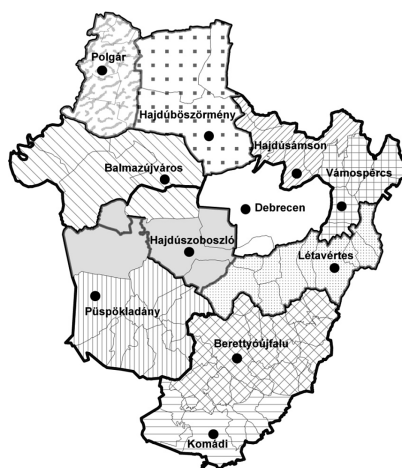
Az okmányirodák esetében tekintettel kell lenni a földrajzi távolságra és a közlekedési viszonyokra is.

Az okmányirodák esetében tekintettel kell lenni a földrajzi távolságra és a közlekedési viszonyokra is. Az építésügyi hatósági feladatokat ellátó központok és illetékességi területük – kevés kivétellel – az okmányirodákkal egységesek. Az építésügyi igazgatás terü-

letén – a 21 elsőfokú építésügyi hatóságból – 10 településnek nincs vonzáskörzete.

4. térkép: 11 (A) járás. A 11 járásból több verziót készítettünk, a vastag vonal a jelenlegi kistérségi határ, Komádi járáson kívül, Hajdúhadház–Vámospércsi kistérséget kettévettük, Vámospércs és Nyírábrány külön egységet képez (18 469), míg a maradék is 44 220 főt tartalmaz, Balmazújvárosra kerül Nagyhegyes és Hajdúszoboszlóhoz Nádudvar, így Nádudvar átkerülésével 34 424 főről 40 841-re nőne a népesség, ezt a vonzástérképek indokolják. Így a Püspökladány vonzáskörzete 51 496 főről 42 272 főre csökkenne.

4. térkép

Szakigazgatási szervek területi megjelenése

A Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal 17 szakigazgatási szervet integrált, amelyek ügyfélkapcsolati pontjai a megyeszékhelyre koncentrálódnak, hiszen mindössze 7 rendelkezik Debrecenen kívüli telephellyel. A megye területi lefedettségét a munkaügyi szervezet adja legegyenletesebben 13 kirendeltségével, illetve a falugazdász-hálózat. De míg a munkaügyi szervezet illetékességi területét jogszabály határozza meg, ugyanilyen lehatárolás a falugazdászoknál nincs. Debrecen erős befolyását jól mutatja, hogy például a Hajdúhadházi kistérségben alig van jelen szakigazgatási szerv, míg a távolabb eső Püspökladány és Berettyóújfalu szakigazgatási alcentrumnak tekinthető. A körzetközponti jegyző által ellátott körzeti államigazgatási feladatoknál is tapasztalható volt, hogy nem egyeznek meg az illetékességi területek. Az integrálódó szakigazgatási szerveknél ez még hatványozottabban jelentkezik. Ennek oka a területi és a szakmai szemléletű alközpontok létrehozása volt. Míg a munkaügyi szervezet a kistérségek alcentrum városaiban jelent meg, addig az Élelmiszerlánc-biztonsági és Állat-egészségügyi Igazgatóság azokra a területekre koncentrálódott, ahol a vágóhidak, húsfeldolgozó üzemek vannak.

A szakigazgatási szervek területi megjelenéseit egybevetve az okmányirodákkal látható, hogy Hajdú-Bihar megye minden városában jelen van az állam közigazgatási szolgáltatásaival. A szakigazgatási szerveknél látható közigazgatási decentrumokban mindenhol van okmányiroda. A kistérségeknél már jeleztük a lakosságszámban jelentkező aránytalanságokat. A szakigazgatási szervek esetében ez a mutatószám az adott közigazgatási szolgáltatással érintettek létszáma. A munkaügyi szervezetnél ez nem a (statikus) regisztrált álláskeresők száma, hanem a beáramlás, amely a ki- és belépőket, illetve a tartósan regisztrációban lévőket egyaránt tartalmazza, ugyanis ez jelenti az ügyfélforgalmat. A körzeti földhivataloknál ilyen adat csak a kormányhivatal megalakulása óta áll rendelkezésre, ez egy viszonylagos gyenge bázis a döntéshez, ezért több esetben inkább a hozzá tartozó lakosságszámot vettük alapul.

Megállapíthatjuk, hogy az államigazgatási ügyek intézéséhez illeszkedő területi rendszer hiánya mind az eljáró szerveknek, mind az ügyfeleknek problémát okoz. Az államigazgatás különböző ügyeit különböző szervek különböző illetékességi területek szerint intézik, ami az állampolgár számára követhetlenné teheti az ügyintézés menetét és illúzióvá a szolgál-

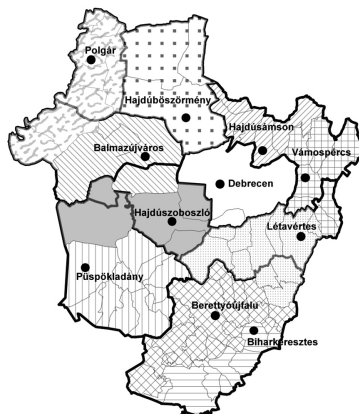
Mező Ferenc–Dorogi Zoltán – Újra járások a közigazgatásban...

tató közigazgatást. Mind az államigazgatási, mind az önkormányzati feladatok hosszú távon stabil struktúrát igényelnek. A teljesség igénye nélkül jeleznénk néhány olyan elvet, amelyet egy újragondolt területi beosztásnál szükséges lenne érvényesíteni, mint gyakorlati szempontrendszer.

5. *térkép*: 11 (B) járás verzió. Érdekessége, hogy itt kezeljük egyben a Tisza-mentét, így már nem aránytalanul kicsi a Polgári járás, mivel 24 946 fő-re növekedett a lakosságszám, viszont Polgár ugyanolyan messze van Egyektől, mint az Balmazújvárostól. Balmazújváros megkapta „cserébe” Nagyhegyest Hajdúszoboszlótól, viszont Nádudvart ide „tapasztottuk”, és így egy több mint 40 ezres járást kaptunk (pontosan 40 841 fő,) és így Püspökkladány is lecsökkent 51 496-ról 42 272 főre. A közel 63 ezer fős Hajdúhadházit kettémetszettük. A Vámospércsi járás még megkapta Bagamért és környékét, de még így viszonylag kicsi maradt a 22 954 fős népességével, viszont a Hajdúsámsoni kezelhetőbbé vált 44 200 fővel. Hajdúsámson (13 122 fő) Nyíradonynál (7988 fő) nagyobb település, és a közlekedés háromszög csúcán ül, közlekedésileg középpontban van, de jóval kisebb, mint Hajdúhadház–Téglás. Viszont ennél a városnál nincs okmányiroda, ha járásszékhellyé válik, akkor lesz, míg a két száron fekvőnél jelenleg is van okmányiroda. Rámutat a térkép, hogy talán az lehet a megoldás, hogy az eredeti Hajdúhadházi és Létavétesiből kellene három járást „eszkábálni”, vagyis itt merült fel az a szempont, hogy a Vámospércsiből csináljunk egy határ menti járást Létavértessel kiegészítve. Így viszont nem kis feladat maradt hátra, kezelhető méretűvé kell „varázsolni” a Derecskei járást. E térkép harmadik érdekessége, hogy van még egy határ menti járás, a Biharkeresztesi, melynek lakosságszáma 16 117, vagyis nem sokkal nagyobb, mintha Komádi központtal rajzolnánk, viszont a Berettyóújfalui már nem 53 758 fős, hanem 32 113 fő (Létavértes még ebben a verzióban lecsípte természetes vonzását, Pocsaj térségét).

A 11 (C) verziójú járás esetében a 11 (B) verzióval ellentétben nincsen Polgári járás, a nagyobb része a Hajdúböszörményi kistérségből megalkotott Hajdúnánási járáshoz tartozik, egyedül a déli részén található Újszentmargita került át a Balmazújvárosi járásba. A Vámospércsi járás itt a legkisebb (18 469 fő), éppenhogy Komádi járásnál nagyobb. A Létavétesi járás is itt a legkisebb Derecske (9126 fő) nélkül, de Pocsajjal együtt már 26 202 fő. Berettyóújfalu Derecskével már több mint 44 ezres lett, 34 ezerről, tehát ismét a nagyok között találjuk.

5. térkép

Rendezőelvek:⁹

- földrajzilag összefüggő területek alkothatnak egy közigazgatási egységet;
- minden település csak egy közigazgatási egységhez tartozhat;
- nem lehet önkéntes választás a hovatartozás, azt jogszabályban kell rögzíteni;
- hosszú időn keresztül változatlanoknak kell lennie a körzethez tartozó települések beosztásának, különösen az államigazgatási hatósági jogkörök tekintetében;
- csak azok a települések kapnának járási székhely funkciót, amelyek ténylegesen központi szerepet töltenek be a térségben;
- fontos szempont a járási székhelyek megközelíthetősége és távolsága a hozzá tartozó településektől;
- olyan városok kaphatnának járási székhely szerepet, amelyek komoly igazgatási, közigazgatási hagyományokkal rendelkeznek, és képesek a felkészült szakembereket biztosítani;
- a hatósági feladatok szempontjából az új szervezeti rendszerben fontos lenne az okmányirodai körzeteket és városi kiemelt feladatok nagy részét megtartani a városok szintjén, ha nem minden város térségi központ, akkor dönteni szükséges arról is, hogy milyen hatósági feladatokat lehet telepíteni erre a szintre;
- a járási székhelyek feladatellátásához rendelt humán erőforrás mértékét a feladatellátással érintett lakosságszám kell, hogy meghatározza, és nem a jelenleg az adott feladatot ellátók száma.

Mindezeket próbáltuk konzekvensen figyelembe venni, és néhány mintatérképen alkalmazni, a tanulmányban a térképek külön életet élnek, az

Mező Ferenc–Dorogi Zoltán – Újra járások a közigazgatásban...

általános leíráson kívül az adott térképen az adott magyarázó szövegbe foglaltuk a konkrét indoklást és a gondolkozást serkentő magyarázatot.

DÖNTÉSI PONTOK (BESOROLÁS SORÁN PROBLEMATIKUS
TELEPÜLÉSEK ÉS ESETLEGES MEGOLDÁSI JAVASLATOK)

A fent leírt jellemzésből kiindulva és a felsorolt szempontokat figyelembe véve az alábbi települések, településcsoportok esetében azonosítottunk besorolási problémát és/vagy szükségszerű módosítást a kistérségi besoroláshoz képest:

Egyek és Tiszacsege (4877 fő): Ezen települések a kistérségen belül is periférikus helyzetűek, különösen Egyek esetében Tiszafüred közelsége optimalizálná a járási besorolást. Az elérhetőségi viszonyok némiképpen kedvezőbbek Polgár irányában (várhatóan az ÉAOP-ból felújításra kerül a Tiszacsege–Polgár útvonal jelentős része). Egyes változatokban szerepeltettük a Polgári járáshoz tartozva, más esetekben meghagytuk a Balmazújvárosi járásban.

Hajdúböszörmény, Hajdúdorog és Hajdúnánás: Jelentős lakosságszáma miatt (közel 32 000 fő) önálló járásnak javasoljuk Hajdúböszörményt, egyes verziókban vonzáskörzet nélkül. Ebben az esetben Hajdúnánás és Hajdúdorog külön járást alkot. Jelenlegi kistérségi helyzetében sem rendelkezik vonzáskörzettel, hasonlóan a kistérségbe tartozó másik két hajdúvároshoz. Jelenleg kistérségként közel 60 000 fős állandó lakosságával mintegy kétszerese az átlagos járási lakosságszámnak (Debrecen nélkül a többi járást dominánsan a 30–35 ezres lakosságszám közé indokolt sorolni, természetesen kivételek településszerkezeti okokból előfordulhatnak, akár csak a jelenlegi kistérségi rendszerben is.)

Nagyhegyes: A település esetében két lehetőséget látunk:

- követve a jelenlegi kistérségi rendszert, legyen a Hajdúszoboszlói járásban, vagy
- mivel valamelyest kedvezőbb Balmazújváros elérése, ezért ehhez a járáshoz tartozna.

Nádudvar (9224 fő): A település a lakosságszámokat és az elérési időket, valamint vonzáskörzeti információkat is figyelembe véve szintén kettes besorolású lehet.

- Maradhat jelenlegi kistérségi besorolása alapján a Püspökladány székhellyel kialakításra kerülő járásban, vagy

- figyelembe véve a némileg kedvezőbb közlekedési lehetőségek mellett a térségi fejlesztési lehetőségeket is (pl. turizmus) – átkerülhet a Hajdúszoboszlói járásba.

Hajdúhadházi kistérség: A kistérséget földrajzi kiterjedése miatt javasoljuk két részre bontani. A kistérség jelenlegi elnyúlt elhelyezkedése és a közlekedési vonalak nem teszik lehetővé a kistérség két szélén fekvő települések megfelelő elérhetőségét, különösen Hajdúhadház periférikus elhelyezkedésével. A térség nyugati része egy V-alakú közlekedési pálya (4-es és 471-es főutak) mentén felfűzhető, itt központi szerepben Hajdúsámson lehet, bár lakosságszáma ezt nem indokolja, mint a sajátos V betű csúcsa, de mind Nyíradony, mind Hajdúhadház lényegesen nagyobb település. Itt a legnagyobb probléma Nyíradony kérdése, milyen lobbitevékenységet tud kifejteni saját érdekében. Ezért alkottunk olyan verziót, mely ezzel is számol. A térség keleti felének Vámspércs lehet központi települése. Ha a határ mentén húzódó útvonalat jelölöm ki tengelynek, akkor logikus lehet Létavértes ide integrálása is, így oldható meg talán Derecske járásközponti igénye.

Bagamér és Álmosd: Ezen periférikus helyzetben lévő településeket a mindkét irányban (Vámspércs és Létavértes) hátrányos közlekedési helyzetük okán a némileg kedvezőbb elérési idő és fizikai közelség miatt javasoljuk a Vámspércsi járáshoz kapcsolni. Itt azonban a járás kialakításakor szükséges a közúthálózat felújítása és a helyközi közösségi közlekedés újjászervezése (egyeztetés a közlekedési vállalattal a járatsűrűségről) a könnyebb elérhetőség érdekében.

Derecske–Létavértesi kistérség: Földrajzi elhelyezkedése miatt javasoljuk több változatban a Derecske–Létavértesi kistérséget két részre osztani a következő módon:

- keleti rész: Létavértes központtal, hozzácsatolva a közlekedési viszonyok és a földrajzi közelség miatt egyes változatokban a jelenleg periférikus elhelyezkedésű Esztár, Pocsaj és Kismarja településeket. Jelenlegi kistérségi központjuk elérése ugyanis közúton jóval hosszabb, mint Létavértesé, viszont a tömegközlekedési lehetőségek mindkét irányban kedvezőtlenek a járatsűrűséget és útvonalat (átszállást) tekintve. A Létavértes központú járáshoz sorolásakor azonban a közösségi közlekedési lehetőségek fejlesztés-

**... a járás kialakításakor
szükségszerű a közút-
hálózat felújítása ...**

Mező Ferenc–Dorogi Zoltán – Újra járások a közigazgatásban...

tésére és az úthálózat javítására is szükség van;

- nyugati rész: Derecskét, Tépét, Konyárt a Berettyóújfalui járáshoz, míg Sárándot, Hajdúbagost a Debreceni járáshoz javasoljuk egyes verziókban csatolni az elérési idők alapján. Itt a legnagyobb kockázati tényező Derecske politikai lobbitevékenysége;
- harmadik verzióban, ha Derecske önálló járásközpont, akkor Monostorpályitól Mikepércsig, Hajdúszováttól Földesig (vagyis Sárrét egy része és pár település Biharból is), ezzel, s csakis ezzel oldható meg az önálló Derecskei járás létrehozása.

Berettyóújfalui kistérség: Földrajzi kiterjedése és a települések nagy száma miatt javasoljuk több verzióban kettéosztani, vagy megosztani a következő módon:

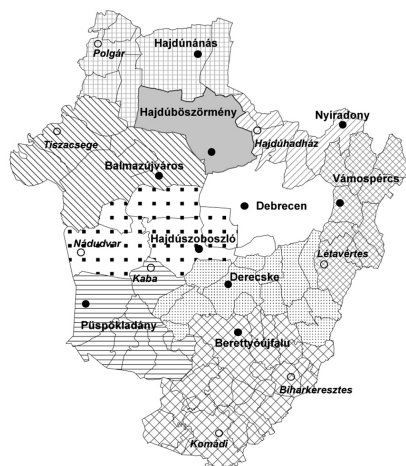
- északi rész: Berettyóújfalu központtal;
- déli rész: Komádi központtal;
- és végül megrajzoltunk egy kelet–nyugati felosztást, melyben a keleti központ Biharkeresztes;
- hagyni egy járásban, de pár települést közlekedési szempontok miatt áttenni pl. Vámospércs–Létavértes járáshoz Pocsaj térségét.

A közlekedési viszonyok és a földrajzi elhelyezkedés miatt a kistérség kettéosztása a Darvas–Vekerd–Mezősas–Berekböszörmény vonal mentén történne, a felsorolt települések Komádi központú járásba sorolásával. Ezen járás lakosság száma viszont jelentősen alatta maradna az átlagos járási lakosságsávnak, de a közigazgatási szolgáltatások optimalizált elérhetőségével talán indokolttá lehet tenni egy Komádi központú járás kialakítását. Viszont hangsúlyozzuk, hogy ebben a térségben is indokolt a közúti és közösségi közlekedési lehetőségek felülvizsgálata és újjászervezése. Itt felmerül Mezősas helyzete, amely közlekedésileg kedvezőbben kapcsolódik Berettyóújfaluhoz, azonban az átlagos járási lakosság szám miatt megfontolandó a Komádi járáshoz sorolása.

6. *térkép*: 10 járásos változat, mely tartalmazza a lehetséges alcentrumokat is (járásszékhely teljes folt, alcentrum üres karika). Hajdúnánás–Polgár, Balmazújváros–Tiszacsege, Hajdúszoboszló–Nádudvar, Püspökladány–Kaba, Berettyóújfalu–Biharkeresztes–Komádi, Vámospércs–Létavértes, Nyíradony–Hajdúhadház, és vannak a „magányosok klubja”, Debrecen, Hajdúböszörmény, Derecske. Itt szerepel egyedül Derecske járás, hogy legyen a minimális lélekszám. Monostorpályi már a keleti határon belül van, és kap településeket a Biharból, Sárrétből (Földes), nyugaton Hajdúszovát

Polgári Szemle · 7. évfolyam 5–6. szám

és természetesen Sáránd (így lett a népessége 31 438 fő). Vámospércs és Létavértes egy tipikus határhoz simuló járást alkot. Nyíradony–Hajdúhadház járásnál Nyíradonyt jelöltük be, mint „erős” települést, viszont ebben az esetben talán indokolt lenne Hajdúsámsonban is okmányirodát kialakítani. Biharban ennél a megoldásnál maradtunk, az egy járásnál és a két alcentrumnál. Nagy dilemmánk volt, hogy a Püspökladányi járásban Kabán jelöljünk-e ki alcentrumot, vagy esetleg valamelyik Sárréti településen, mivel azok nem városok, így maradt Kaba.

6. térkép**KONKLÚZIÓ**

Láthatóan az új járások meghúzása nem is tűnik olyan egyszerű, magától értetődő folyamatnak. Több szempontot kell figyelembe venni. Az első és legfontosabb Erdei Ferenc óta, hogy minden vidéknek legyen városa (központja) és minden városnak legyen vidéke. Hajdú-Bihar megyében nem is olyan egyszerű ennek az alaptételnek megfelelni. Mindenképp célszerű viszont a nagyobb számok felé, a több járás felé elmenni, mert az ügyfeleket, az állampolgárokat így lehet könnyebben, kényelmesebben kiszolgálni, csak ezzel a módszerrel lehet majd elfogadtatni, megkedveltetni az új járási, kormányhivatali rendszert. Ha esetleg túlsúlyba kerülnek egyéb felső politikai szempontok, akkor félő, hogy az egyszerű emberek idegenkedve fogadják, rájuk oktrojáltnak fogják érezni, és ezt a választásokon jelezni is fogják. Ezért is fontos, hogy ne csak a járási központokban gondolkodjunk, hanem az okmányirodáknak is, kormányablakokban. Ugyanis, ha

Mező Ferenc–Dorogi Zoltán – Újra járások a közigazgatásban...

abból indulunk ki, hogy 19 darab okmányiroda van a megyében, ezzel szemben 21 város, némileg értetlenül állunk a felett a tény felett, hogy két város miért nem kapott kormányhivatalt (Hajdúsámson és Kaba). Ha esetleg még kettőt létesítenek, azzal lesz 21, akkor kb. 10 vagy esetleg 11 járással teljesíteni lehet az elérhetőséget és kezelni lehet, ha valamelyik nagyobb település nem is lett járási központ, de hogy ha meghagyják, vagy ha kap okmányirodát, kezelni lehet az esetleges feszültséget, és jó kommunikációval el lehet fogadtatni. Mit jelent ez? Minden járásban lehetne még egy alcentrum, amit lehetne modellezni ügyfélszámmal, már most is meg lehet tervezni ennek a tisztviselői hátterét, és ki is lehet fejezni ezt költségvetésileg is.

Debrecen kivételével talán lehetne, egyszerű: tegyük meg ezt párokban, és egyértelművé válik, mire gondolunk: Vámspércs–Létavértes, Hajdúsámson–Nyíradony–Hajdúhadház, Hajdúnánás–Polgár, Balmazújváros–Tiszacsege, Hajdúszoboszló–Nádudvar, Püspökladány–Kaba, Derecske–Földes, Debrecen, Hajdúböszörmény egyedül lenne, és végül, de nem utolsósorban Berettyóújfalu–Biharkeresztes–Komádi esetében megalkottuk a „bihari szentháromságot”. Bizonyára nem volt teljes körű a vizsgálatunk, de talán jó példákat adtunk a továbbgondolásra. Nem lehetséges minden térképet betenni egy tanulmányba ennek terjedelmi korlátai miatt. A hat térképen a legnagyobb dilemmákat és a gazdag variabilitást talán tudtuk szemléltetni. Kérem a szakértőket, kutatókat és az érdeklődőket, hogy bogarásszanak, és gondolják tovább, amit elkezdtünk, abból baj nem lehet, sőt! A járásokat közelebb kell vinni az emberekhez és nem utolsósorban az értelmiséghez, közügy akkor lesz közösi ügy, ha ennek megfelelően kezeljük!

JEGYZETEK

¹ Összesen 120 térképet szerkesztettünk, ezek megtalálhatóak a www.mezoferenc.hu honlapon az újdonság fülben, a járások címszó alatt. A térképek szerkesztésében közreműködött dr. Balcsók István főiskola docens, Jászberény, észrevételeivel pedig Hij Zoltán csoportvezető járult hozzá, melyet ezúton is köszönünk.

² Józsa Zoltán: *Merre tovább közigazgatás: válaszüton*. Comitatus, 2004/7–8., 111–118. o.

³ Agg Zoltán: *Megyevita a Comitatusban – az első évek*. Comitatus, Különkiadás, 2011, 16–31. o.; Csatári Bálint: *Állam-, köz-, ön- és területi igazgatás*. Comitatus, Különkiadás, 2011, 55–60. o.; Hajdú Zoltán: *A közigazgatási, térszervezési teleszkóp*. Comitatus, Különkiadás, 2011, 62–65. o.

Polgári Szemle · 7. évfolyam 5–6. szám

- ⁴ Mező Ferenc: *A régiók tíz éve (álmok és valóság)*. Polgári Szemle, 2010/2., 85–95. o.
- ⁵ Tájékoztató a Megyei Önkormányzatok 2012. január 1-jétől ellátandó területfejlesztési feadatairól. NFM, 2012. 01. 05., 8. o.
- ⁶ Bujdosó Zoltán: *Nagysárréti települések Püspökladány holdudvarában*. A falu, 2000/3., 45–48. o.
- ⁷ Hajdú Zoltán: *Magyarország közigazgatási földrajza*. 2. javított kiadás, Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2005.
- ⁸ Agg Zoltán írásai a Comitatusban 1992–2011.; Bajmócy Péter–Kiss János: *Megyék, régiók és központjaik – modellek tükrében*. Tér és Társadalom, 1999/1–2., 31–51. o.; Bajmócy Péter–Kiss János: *Városi funkciójú központok és elméleti vonzáskörzeteik az Alföldön*. Tér és Társadalom, 2001/, 65–89. o.; Bujdosó, i. m. 45–48. o.; Bujdosó Zoltán: *A megyehatár hatása a városok vonzáskörzetére Hajdú-Bihar megye példáján*. PhD-értekezés, Debrecen, 2004, 233. o.; Csapó Tamás: *A magyar megyei jogú városok regionális funkciói*. Területi statisztika, 2002/3., 168. o.
- ⁹ A következő művek nyomán: Bajmócy–Kiss: *Megyék...*, i. m. 31–51. o.; Bajmócy–Kiss: *Városi...*, i. m. 65–89. o.; Csapó, i. m. 168. o.; Péntes János: *Városi vonzásközpontok vizsgálata az Észak-alföldi régióban*. In: „Tájak–Régiók–Települések...” Tisztelgés a 75 éves Enyedi Györgynek. Szerk.: Süli-Zakar István, 2005, 82–91. o.; Dusek Tamás: *Térbeli egymásra hatások, szociálfizikai modellek*. In: *Regionális elemzési módszerek. Regionális Tudományi tanulmányok 11.* Szerk.: Nemes Nagy J., ELTE Regionális Földrajzi Tanszék, MTA-ELTE Regionális Tudományi Kutatócsoport, Budapest, 2005, 237–245. o.

TOVÁBBI FELHASZNÁLT IRODALOM

- 1299/2011. (IX. 1.) Korm. határozata a járások kialakításáról. Magyar Közlöny, 2011/101., 27 754–27 755. o.
2004. évi CVII. törvény a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról.
- Bibó István: *Közigazgatási területrendezés és az 1979. évi településhálózat-fejlesztési koncepció*. In: *Válogatott tanulmányok III.* Magvető, Budapest, 1986, 141–294. o.
- Csatári Bálint: *Gravitációs modellszámítási kísérletek a magyar területfejlesztési régiókra*. Comitatus: önkormányzati szemle, 2001/4., 5–15. o.
- Erdei Ferenc: *Város és vidéke*. Budapest, 1971.
- Mező Ferenc: *Hajdú-Bihar megye választásföldrajzi atlasza*. Debreceni Egyetem, 112 oldal + 34 térképmelléklet, 2005.
- Mező Ferenc–Bartha Attila–Kozma Gábor: *Changes in the System of Deconcentrated Public Administration in Hungary After 1990. Regional and Cohesion Policy*, University of Oradea, 2011, 81–88. o.

